

שמעון צבר

ברצלונה העצובה ושדרות הראמבלס

עיר עליזה ועיר עצובה – רובע עני ועשיר – החיים
בתוך האדמה – מחקר ברמת חיים, המבוסס על עישון
סיגריות – שוק הציפורים

איך הצליחו לשוות למדריד פרצוף עליז? פשוט מאוד, הלכו וגרשו את כל הקבצנים ועלובי החיים. חוק מיוחד אוסר הימצאות מחוסרי בית ומחוסרי עבודה בעיר הבירה. לכל שוטר סמכות מלאה לעצור אנשים ברחוב. אם רואים מישהו משוטט במדריד ופרצופו חמוץ, מיד מתחילה המשטרה החשאית להתעניין בו. אם מר לו בגלל אהבה נכזבת, הוא בסדר גמור. אבל אם מדוכך הוא מפני שאין לו כסף או מקום מגורים, כבר עוונו מנשוא. עברייני כזה תופסים ומגלים לאחת הפרובינציות. משום כך גם בודקים שוטרי חרש את הרכבות המובילות למדריד, ותובעים מהנוסעים תעודות והסברים מדוע נוסעים הם דווקא לעיר הבירה. כך הצליחו להצהיל את פניה של מדריד.

בברצלונה יש יותר דמוקרטיה. בברצלונה, תודה לאל, לא מוכרחים להיות שמח. בברצלונה מותר לאדם להיות עצוב, והתושבים מנצלים היתר

זה באופן מאורגן. כדי שתבינו איך מנצלים באופן מאורגן זכות עוגמה, הרי לכם תיאור ברצלונה.

ברצלונה מחולקת לשני חלקים, חלק אחד עני וחלק אחד עשיר. בין שני החלקים מונחת כיכר קטלוניה בחלק העשיר גרים, מהלכים, נולדים ומתים רק העשירים. ובחלק העני גרים, מהלכים נולדים ומתים רק העניים. כדי שלא יעבור עני בטעות את כיכר קטלוניה, וישוטט בחלק העשיר, העלו שם את כל המחירים פי שלושה וארבעה. כוס סודה, העולה בצד שמאל חצי פזטה, עולה בצד ימין שתי פזטות. וכך כרטיסי הקולנוע, הקפה, המסים העירוניים, וכל מה שאתם רוצים או אינכם רוצים.

שמאלנה מכיכר קטלוניה נועלים כולם נעלי בד או סנדלים מצמיג ישן של מכונית, ועוטים בחורף מעיל גשם קרוע. בצד ימין נועלים כולם נעלי עור ולובשים מעילים מצמר אנגלי משובח. כמו שלא כדאי לעני לעבור לתחום העשירים, כך לא כדאי לעשיר לשוטט בשטח העניים.

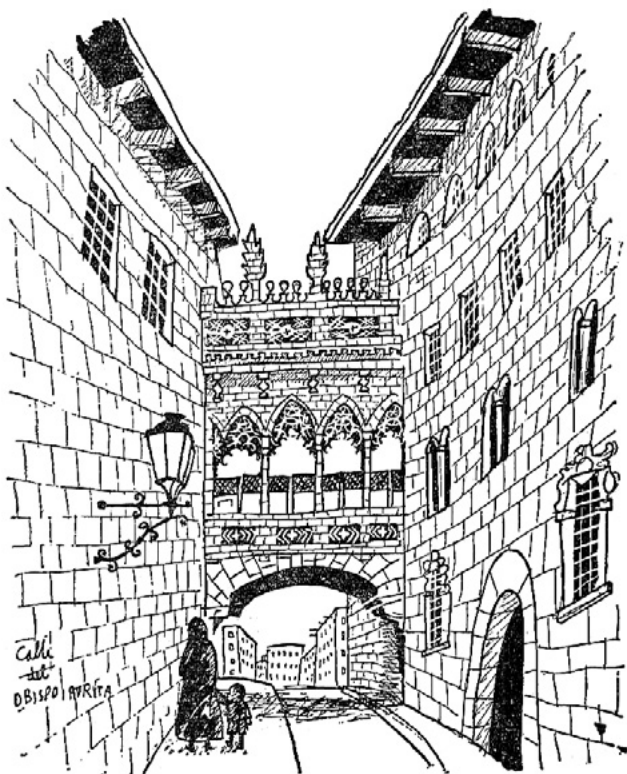
אם יראו אותו שם, יאבד את כל האשראי שלו בבנקים. ובכל זאת יש בברצלונה רחוב אחד בו מהלכים כולם, גם העניים וגם העשירים. שמו שדרות הראמבלס.

הראמבלס הוא עורק החיים של ברצלונה. רחוב חי מכל צדדיו, גם מלמעלה וגם מלמטה. מלמטה, בתוך האדמה, עוברת הרכבת התחתית. השד יודע למה להם רכבת תחתית. בערים יותר גדולות מסתפקים הבריות בחשמליות ובאוטובוסים. אבל הממשלה מוכרחה להוכיח כי יש לה זכות קיום, ולכן נוברים רכבת תחתית בכל מקום שקרום האדמה מאפשר זאת.

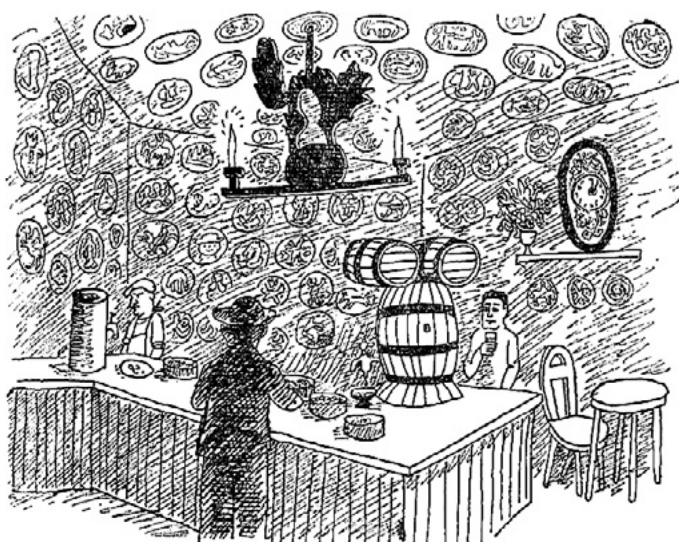
הספרדי אוהב חברה ושונא בדידות. על כן נוסעים ברכבת התחתית רק בשעות הדחק. בכל יום בשעה שתיים-עשרה בצהריים, כאשר מצלצלים פעמוני הכנסיות, סוגרים את המשרדים, נועלים את החנויות, והולכים לעשות סיאסטה עד חמש לפנות ערב. בשעה זאת רצים כולם לתחנת הרכבת התחתית. כולם רצים וכולם נדחקים. איש אינו מוותר על הדרך. דורסים נשים הרות, זקנים וטף. כל אדם מחכה להזדמנות הראשונה כדי לבעוט בשכניו. ומשבעט מישו במישהו, מתחילה תגובת שרשרת. הנבעט בועט בשניים אחרים, והם בועטים בארבעה וכן הלאה. לאחר שכולם בעטו ונבעטו, הם פותחים בקללות ובתגרות ידיים. ברור שאי אפשר לערוך בצפיפות כזו תגרת ידיים של ממש, אבל אפשר לנגח בראשים ולהכות במרפקים. המהדרין במצווה נוהגים גם לנשוך אוזני זרים, אבל, תודה לאל, לא כולם אדוקים. בסוף מגיעים אל הרציף, ומחכים לרכבת.

הרכבת מגיעה והדלתות נפתחות. מי שצריך לצאת יוצא. אבל איש אינו נכנס. אף על פי שכולם נדחקים ולאיש אין פנאי, אין איש נכנס לקרון מיד, אלא מחכה עד שהסדרן שורק וסוגר את הדלתות. ברגע זה פורצים כולם יחד לתוך הקרונות. הגברתנים מתאבקים עם הדלתות האוטומטיות ומנסים למנוע בכוח את סגירתן. מדרך הטבע הוא שהדלתות נסגרות בכל זאת, וללוכדות כמה ידיים ורגלים, שבעליהן

החוקיים, נמצאים חלקם בפנים וחלקם בחוץ. מי אשם? הסדרן אשם. זה הסדרן המנוול שסגר את הדלתות. תופסים את הסדרן המסכן, השרוי כרגיל בקרון האחרון, ועושים בו שפטים. פורמים את מדיו, מורטים את שערתיו, נושכים בחוטמו, מסנקרים לו בעין, בועטים בבטנו, מקלפים את עור, נועצים סיכות בשתו, נוקעים את פרקיו, שוברים את עצמותיו, מעקמים את עמוד שדרתו, מוחצים את צלעותיו, תולשים את לשונו,

בעיר העתיקה של ברצלונה, יש רחובות המזכירים לי את עכו

יין לבן ואדום לאור נרות במסבאה קטלונית בשם "מסבאת החתול השחור"

מנפצים את שיניו, קורעים את לבניו התחתונים, מועכים את אשכיו, וחותכים את גרונו. המסכן מנסה להתגונן, אבל איך יכול להתגונן וביד אחת הוא מחזיק בצרור בו ארוזה ארוחת הצהרים שלו? לאחר שההמון הזועם כילה בו את חמתו, יוצאת הרכבת לתחנה הבאה, שם נשנה המחזה שראינו זה עתה. למזלם של עובדי הרכבת התחתית אין יותר משלוש תחנות.

מאחר שכבר ידוע לנו מה נעשה מתחת לראמבלס, נעלה ונראה מה מעליו.

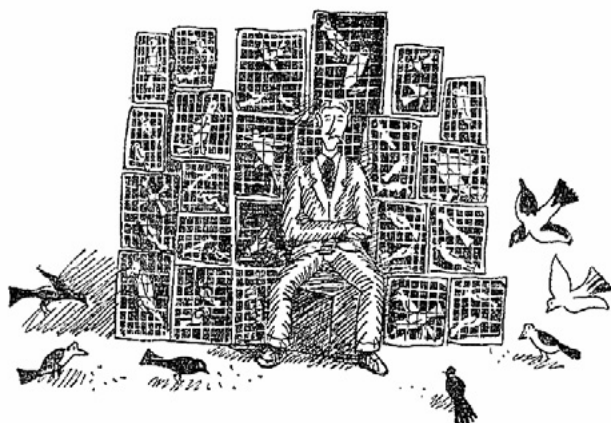
הראמבלס הוא רחוב שלעולם לא נרדם. הוא עומד על רגליו עשרים וארבע שעות ביממה. הוא מתחיל את יומו בשעה שתיים לפנות בוקר. בשעה זו פותחים את הקיוסקים לעיתונים. העיתונים היומיים מגיעים אל הקיוסק ישר מהדפוס. גם החדשות וגם הצבע טריים. היצאניות שעדיין לא מצאו לקוח, הלקוחות שעדיין לא מצאו כסף, סוכני אגרות

הפיס שעדיין לא הספיקו לגמור את מכסת הכרטיסים, ומוכרי הסיגריות העיוורים שבין כה ובין כה אינם יודעים להבדיל בין יום ללילה, עטים על העיתונים הטריים, ובולעים את החדשות בקול רם. על דעת אף אחד לא יעלה כמובן לקנות עיתון בכספו. מסתפקים בכך שרואים את הכותרות. בתוך הוויכוח על החדשות, עולה ומתנשא מעל כל הקולות קולו של מוכר הסיגריות העיוור.

הרצצה להעמיק ולחדור לבעיית העוני בספרד, צריך לחקור את עסק הסיגריות הקמעוני. חפיסת הסיגריות הזולה ביותר מחירה שלש פזטות, שהן מאה ועשרים פרוטה. עובדה היא שרוב האוכלוסייה אינו יכול להוציא סכום כזה בבת אחת, ומסתפק בקניית סיגריות בודדות, במחיר שבע פרוטות הסיגריה.

מכירת סיגריות בקמעונות היא זכות גדולה, והממשלה שריינה את הפרנסה הזו לנכים רציניים, בעלי שמונים אחוז נכות לפחות. מכיוון שעסק הסיגריות בקמעונות נחשב לעסק טוב, התחילו המונים להטיל מומים בעצמם, כדי לזכות ברשיון למכירת סיגריות. נבהלה הממשלה

מוכרי הציפורים יושבים במרכז שדרות הרמבלס ומככים בסבלנות ללקוחות

ככה נמשכת וצועדת תהלכות הילדים מבתי הספר של המיסיונים
עם הנזירה בראש ובראשה שביס

מעודף הנכים, ואיימה שאם יימשכו הטלות המום העצמיות, תעלה את רמת החיים של האוכלוסייה עד כדי כך שתשיג ידם של בני אדם לקנות חפיסות סיגריות שלמות. האיום הועיל, והטלות המום העצמיות נפסקו. הוויכוחים על החדשות נמשכים עד שעה שש בבוקר. בשעה זו מתחילים לנהור לראמבלס מוכרי הציפורים. מכירת הציפורים היא עסקם של מובטלים, האוספים פירווי לחם ופסולת מזון מפחי האשפה, ויוצאים עם עלות השחר ללכוד ציפורים. את הדרורים מוכרים למסעדות, ואת ציפורי השיר מביאים לראמבלס. מעמידים את הכלובים על הקרקע ומחכים ללקוחות.

בינתיים עוברות בשדרה תהלכות ילדים מבתי הספר של המנזרים. בראש התהלכה ובזנבה צועדות נזירות שלראשון קונסטרוקציה לבנה מאריג כותנה מעומלן, בעל צורה אווירודינאמית: זנב מאחור וזוג כנפים אדירות משני הצדדים. מתוך המבנה האווירודינאמי מציצות פנים חיוורות עד להחריד ושפתים קמוצות בחזקה, מרשעות. מהצוואר ולמטה משתלשל שק שחור ועליו קישוט יחיד: צלב. בין ראש התהלכה לזנבה נשרכת שורת דרדקים במדים אחידים כמדי אסירים. כאשר עוברת תהלכות הילדים ליד כלובי הצפרים, אפשר לראות בעיניים איך יוצאת נשמתם לקראת ציפורי

השיר העלובות. אבל די במבט חמור אחד של הנזירה, והנשמות הצמאות והסקרניות חוזרות לכלאן.

ספרד משוגעת למדים. כל מיני מדים מהלכים בראמבלס, ובראשם שוטרים, שוטרים עירוניים בחגור מלא, שוטרי תנועה עם כובעי כבאים, ושוטרים כפריים עם הקובע השחור משולש הקצוות. אל אתה שונאים באופן מיוחד, כי זוהי המשטרה שהקים פרנקו מבין חברי הפלאנחה כדי שתשים עין על האוכלוסייה. גם למנקי הרחובות מדים מפוארים, אבל הולכים יחפים כי לעת עתה מספקת העירייה רק את המדים. גם מלצרים עוטים מדים: מכנסיים כחולים עם פסי זהב, מעיל לבן קצר וכתפיות זהב. על עוטי המדים אפשר להוסיף את הנערים השלישים, את מוכרי העיתונים, את שומרי הלילה, סדרנים, שמשים, לבלרים, דוורים, וכמובן אנשי צבא.

אחרי הצהריים, כאשר פג החום קמעה, יוצאות הנשים לטייל. כל אישה בספרד, בין הגונה, בין פרוצה, אינה מטיילת לבדה אלא לצורכי פרנסה. טיול לשמו, כמו שמטיילות אחר הצהריים בראמבלס, אין הן עושות ביחידות. יוצאות הן עם אימא או עם הדודה או עם גיסה או עם חמות או עם אחות או עם בת או עם סבתא או עם אומנת או עם שפחה

או עם הבעל. ומהלכות הן באמצע השדרה, ואינן מביטות שמאלה או ימינה, כי כל מבט יש לו משמעות או שהייתה לו או שתהיה לו. ומשמעות בעסקי נשים היא עניין מסוכן מאוד, כי בספרד מלבד הרעב למזון שורר גם רעב מיני. גבר אינו יכול לתת עיניו בעלמה בלי שיראה בדמיונו גם את הכומר. הצדקנות המינית מעיקה על הספרדים לא פחות מהפאשיזם ואולי אפילו יותר. כל הזמן מחפשים הם מוצא. ואיפה הם מוצאים אותו? בניבול פה ובמשחקי הכדורגל. ומכאן גם שפע הנשים המגיעות לשדרות הראמבלס עם רדת הליל. היצאניות שטיילו פה אחר הצהריים להנאתן בחברת בנות לוויה יוצאות עכשיו לבד. מספרן בברצלונה – כמעט לא ייספרו מרוב. הן משרכות את דרכיהן מפיינה לפיינה ומעץ לעץ ומחפשות זרים. וכי איך אפשר להוציא פרנסה מספרדים הגוועים בעצמם ברעב? בשעה שמונה בערב מתרוקנות שדרות הראמבלס, כי עוד מעט תגיע המשטרה. כל שוטרי העיר מגיעים הנה בשמונה בערב, ומתחילים להשליט סדר לקראת הצגת האופרה. האופרה של ברצלונה שוכנת ברמבלס. אין זה מוסד מוזיקלי אלא מוסד חברתי, וכל הרשום בספר הטלפונים, צריך גם להיראות באופרה, או כזמר או כמבקר או כקהל. האופרה היא מבצר המעמד השליט. כדי שלא יסתנן חלילה אפילו עני אחד בטעות, קבעו את דמי הכניסה במאה פזטות לפחות, שהן שכר שלושה ימים של פועל. מלבד זה מביאים בטרם ייפתח האולם את כל השוטרים, והם משליטים סדר בכל הסביבה. מפזרים מיד כל התקהלות, אפילו של שני אנשים. מפזרים גם התקהלות של אדם אחד אם הוא מדבר אל עצמו בקול רם. עוצרים את תנועת המכוניות הרגילה, ומפנים את האוטובוסים לרחוב אחר, כמו בשבת ליד בית הכנסת הגדול.

לאחר שנסגרים שערי האופרה, מסתלקים השוטרים, והראמבלס חוזר לשאת על גבו את היצאניות המסכנות ואת הגברים הרעבים, המחכים לשעות הקטנות, כשהיינה הגברות מוכנות ללכת לישון בהנחה או אפילו בחינם.

וכך הגענו לשעה שתיים בלילה, ושוב הולכים ונפתחים הקיוסקים לעיתונים הבאים זה עתה מהדפוס, ופה הואילו נא וחזרו לתחילת הפרק. כי הראמבלס, שלא כשדרות רוטשילד, לעולם אינם נרדמים. הם חיים ותוססים עשרים וארבע שעות ביממה, כמו הפרפטואום מובילה שטרם הומצא.